

Gebiedsontwikkeling bedrijventerrein Henslare

Rapportage soortenonderzoeken

Gemeente Putten

20 september 2022

Project Gebiedsontwikkeling bedrijventerrein Henslare
Opdrachtgever Gemeente Putten

Document Rapportage soortenonderzoeken
Status Concept 01
Datum 20 september 2022
Referentie 127220/22-013.410

Projectcode 127220
Projectleider Drs. E. Weerman
Projectdirecteur Drs. M.J. Schilt

Auteur(s) H. Kamperman MSc
Gecontroleerd door Ir. W.B. Roosen
Goedgekeurd door Drs. E. Weerman

Paraaf

Adres Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	AANLEIDING EN DOEL	5
2	METHODE	6
2.1	Onderzoeksgebied	6
2.2	Onderzoeksmethodiek	6
2.2.1	Marterachtigen	7
2.2.2	Jaarrond beschermde nesten	8
2.2.3	Vleermuizen	10
3	RESULTATEN	12
3.1	Marterachtigen	12
3.2	Potentieel jaarrond beschermde nesten	12
3.3	Steenuil	12
3.4	Vleermuizen	15
4	CONCLUSIE	17
4.1	Marterachtigen	17
4.2	Potentieel jaarrond beschermde nesten	17
4.3	Steenuil	18
4.4	Vleermuizen	18
	Laatste pagina	19
	Bijlage(n)	Aantal pagina's
I	Veldwerkmemo's veldbezoek 1 vleermuisonderzoek	6
II	Veldwerkmemo's veldbezoek 2 vleermuisonderzoek	5

AANLEIDING EN DOEL

Gemeente Putten is voornemens een bedrijventerrein te realiseren aan de westzijde van Putten. De geplande werkzaamheden voor de aanleg van het bedrijventerrein kunnen effecten hebben op beschermde natuurwaarden in en rondom het plangebied. Daarom is er een quickscan natuur uitgevoerd. In de quickscan is geconcludeerd dat:

- het plangebied deels potentieel geschikt foerageergebied en leefgebied biedt aan marterachtigen;
- er in het plangebied twee grote vogelnesten aanwezig zijn die in potentie gebruikt kunnen worden door een vogel met een jaarrond beschermd nest (eksternest en horst roofvogel);
- er binnen en rond het plangebied verschillende nestlocaties van steenuil aanwezig zijn, met bijbehorend functioneel leefgebied;
- het plangebied mogelijk geschikt biotoop biedt aan huismus;
- er mogelijk essentiële foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen binnen het plangebied aanwezig zijn.

Voor huismus worden effecten als gevolg van de realisatie van het bedrijventerrein op voorhand uitgesloten omdat de werkzaamheden geen effect zullen hebben op het in potentie aanwezige leefgebied voor huismus. Er worden namelijk geen gebouwen gesloopt (woningen, agrarische opstallen) en geen tuinen, hagen, houtsingels en houtwallen verwijderd. De groenelementen worden juist behouden of versterkt. Negatieve effecten op marterachtigen, vogels met jaarrond beschermd nest die mogelijk gebruik maken van de aanwezige grote nesten, steenuil en foerageergebied/vliegroutes van vleermuizen kunnen echter niet op voorhand uitgesloten worden. Ten aanzien hiervan is overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb als gevolg van de geplande werkzaamheden niet uit te sluiten. Daarom is er nader soortenonderzoek uitgevoerd. Doel van het onderzoek is om het gebruik van de in potentie geschikte delen van het plangebied voor marterachtigen in kaart te brengen, het gebruik van het potentieel jaarrond beschermde nesten te controleren, het gebruik van de binnen het plangebied aanwezige nestlocaties voor steenuil en functioneel leefgebied in kaart te brengen en de foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen vast te stellen. De methode en resultaten van dit onderzoek zijn beschreven in voorliggend rapport.

2

METHODE

2.1 Onderzoeksgebied

Het plangebied ligt ten westen van Putten tussen de Stationsstraat, de spoorlijn Amersfoort - Zwolle, de Nijkerkerstraat, de woonwijk Bijsteren en de woonwijk Rimpeler (zie afbeelding 2.1). Het bestaat uit verschillende deelgebieden (zie afbeelding 2.1).

Afbeelding 2.1 Begrenzing plangebied

2.2 Onderzoeksmethodiek

Hieronder is achtereenvolgens de onderzoeksmethodiek naar marterachtigen, jaarrond beschermde nesten en foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen uitgewerkt.

2.2.1 Marterachtigen

Ten behoeve van het onderzoek naar marterachtigen is gebruik gemaakt van drie typen cameravallen: de Jiggler, Struikrover en Mostela (zie afbeelding 2.2). De 'jigglers' bestaan uit een staaldraad met aan het eind een thee-ei die gevuld is met een lokmiddel. Het thee-ei hangt op een hoogte van circa 30 cm boven de grond, met hierop een wildcamera gericht. Deze methode is oorspronkelijk ontwikkeld voor het vastleggen van de keelvlekken bij de boommarter, maar levert tevens beelden op van andere marterachtigen. De Struikrovers zijn cameravallen geplaatst in een buis, die op plekken worden geplaatst waar de trefkans van deze soorten het grootst is. Dit betreffen groenelementen die voldoende dekking bieden aan de te onderzoeken soorten. Struikrovers bootsen een natuurlijke holte na, die samen met een lokmiddel aantrekkelijk is voor kleine marterachtigen. De mostela's betreffen standaard cameravallen welke in een behuizing zijn geplaatst met twee openingen geschikt voor marterachtigen. In de behuizing is een lokmiddel aangebracht. De mostela's zijn geschikt voor het in beeld brengen van de hermelijn en de wezel en in mindere mate ook de bunzing. De drie soorten cameravallen vullen elkaar aan en geven een nauwkeurig beeld van de verspreiding van de verschillende soorten weer.

Afbeelding 2.2 Afbeeldingen van een Mostela (linksboven), Struikrover (rechtsboven) en Jiggler (onder)

Binnen het en aan de rand van het plangebied zijn op drie locaties in totaal twee jigglers, drie Struikrovers en drie mostela's geplaatst (zie afbeelding 2.3). Er is gekozen voor locaties met veel beschutting:

- houtwal ten noorden van gronddepot met bomen, waaronder soorten als zomereik, zwarte els en berk. Onder de bomen is een dichte ondergroei die gedomineerd wordt door braam en klimop aanwezig - cameravallen 1, 2 en 3;
- Elzensingel met takkenrillen met een dichte ondergroei van braam - cameravallen 4, 5 en 6;
- bosschage met diverse struiken en een aantal vrij jonge bomen - cameravallen 7 en 8.

De Jiggler is alleen toegepast in de houtwal en elzensingel vanwege de aanwezigheid van grote bomen en daardoor potentiële geschiktheid voor boommarter. Het bosschage aan de zuidzijde van het plangebied is niet geschikt voor boommarter, daarom is hier alleen een Struikrover en Mostela geplaatst.

De cameravallen zijn gedurende zes weken actief geweest (van 21 april t/m 2 juni 2022).

Afbeelding 2.3 Locaties cameravallen (jigglers, struikrovers en mostela's) in het plangebied

2.2.2 Jaarrond beschermde nesten

Steenuil

Binnen en nabij het plangebied is op vier locaties de aanwezigheid van nestkasten voor steenuil vastgesteld. In afbeelding 2.4 zijn deze locaties weergegeven.

Abbeelding 2.4 Locaties waargenomen nestkasten voor steenuil in en nabij het plangebied

Er is een nader soortgericht onderzoek uitgevoerd om het gebruik van de nestkasten te bepalen en de leefgebieden/territoria van steenuil in het gebied vast te stellen. Het onderzoek is uitgevoerd conform het Kennisdocument Steenuil van BIJ12. Daarnaast zijn ook tijdens de veldbezoeken van de andere soortgerichte onderzoeken waarnemingen van steenuil genoteerd.

Binnen de periode van 1 februari tot en met 30 april zijn er drie gerichte veldbezoeken uitgevoerd, waarbij er minimaal 1 maand zit tussen het eerste en het laatste bezoek. Tijdens de veldbezoeken is verspreid door en rond het plangebied op strategische locaties de baltsroep van steenuil hardop afgespeeld om reacties uit te lokken. Waarnemingen van steenuil zijn vervolgens genoteerd. Ook is tijdens het veldbezoek her en der gesproken met buurtbewoners over hun inzicht op de aanwezigheid van steenuil in het gebied.

In onderstaande tabel staan de data, tijden en weersomstandigheden voor de drie veldbezoeken weergegeven.

Tabel 2.1 Gegevens veldbezoeken

Veldbezoek	Datum	Tijden	Weersomstandigheden
1	21 maart 2022	18.30 - 21.30 uur	droog, licht bewolkt, zwakke wind, circa 13°C
2	14 april 2022	20.00 - 22.30 uur	droog, onbewolkt, zwakke wind, circa 14°C
3	26 april 2022	20.30 - 22.30 uur	droog, onbewolkt, zwakke wind, circa 10°C

Potentieel jaarrond beschermde nesten (twee grote nesten)

Nabij het plangebied zijn twee grote nesten waargenomen (zie afbeelding 2.5) die mogelijk gebruikt kunnen worden door buizerd of een andere roofvogel met jaarrond beschermd nest. Daarom zijn de nesten in het

broedseizoen op vier momenten (14, 21, 26 april en 2 juni 2022) gecontroleerd. Tijdens deze veldbezoeken zijn de nesten telkens gedurende enige tijd gecontroleerd op de aanwezigheid van oudervogels en jonge dieren op het nest, voedselvluichten, gebedel van jonge dieren en sporen in of onder de boom die wijzen op de aanwezigheid van een actief nest (nieuwe nestopbouw, uitwerpselen, prooiresten).

Afbeelding 2.5 Locatie twee grote mogelijk jaarrond beschermde nesten nabij het plangebied

2.2.3 Vleermuizen

In de quickscan natuur is geconstateerd dat niet kan worden uitgesloten dat het plangebied aan of in de nabijheid van een vliegroute voor gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis of bosvleermuis ligt. Ook hebben delen van het plangebied mogelijk een functie als essentieel foerageergebied. Als gevolg van de realisatie van het bedrijventerrein kunnen deze functies vernietigd of verstoord worden. Van het vernietigen van verblijfplaatsen is geen sprake, aangezien er geen gebouwen gesloopt of bomen gekapt worden. Daarbij wordt met mitigerende maatregelen voorkomen dat verstoring van verblijfplaatsen plaatsvindt. Derhalve is het plangebied en de directe omgeving alleen onderzocht op de aanwezigheid van vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen.

Er is een vleermuisonderzoek conform het vleermuisprotocol 2021 uitgevoerd naar de aanwezigheid van foerageergebied van gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en bosvleermuis. Dit betekent dat er twee veldbezoeken hebben plaatsgevonden binnen de periode 15 mei t/m 15 augustus (15 augustus in verband met bosvleermuis). De veldonderzoeken startten direct na zonsondergang en duurden tot 2,5 uur na zonsondergang (een halfuur langer dan de in het protocol voorgeschreven twee uur vanwege gewone grootoorvleermuis, waarvan het onderzoek een half uur na zonsondergang moet beginnen).

Tabel 2.2 geeft een overzicht van de precieze data en tijdstippen waarop het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd en de bijbehorende weersomstandigheden.

Tabel 2.2 Overzicht veldbezoeken

Bezoek	Datum	Zon onder	Tijdstip onderzoek	Temp.	Wind	Bewolking/neerslag
1	07 juni 2022	21.52	21.25 - 00.25	17°C (start) tot 13°C (einde)	weinig (circa 1 Bft)	half bewolkt / droog
2	08 augustus 2022	21.14	20.45 - 23.55	22°C (start) tot 18°C (einde)	weinig (circa 1-2 Bft)	onbewolkt / droog

De inventarisaties zijn beide uitgevoerd door drie vleermuisdeskundigen. Bij de inventarisatie is gebruik gemaakt van de Batlogger M, D240X Bat Detector en Echo Meter Touch Pro 2.

3

RESULTATEN

3.1 Marterachtigen

Tijdens het onderzoek is op geen van de camera's een marterachtige waargenomen. De waarnemingen bestaan voor het grootste deel uit muizen, ratten en katten. In tabel 3.1 zijn de resultaten kort weergegeven.

Tabel 3.1 Resultaten camera's onderzoek marterachtigen

Camera	Resultaten
1	Er zijn geen marterachtigen waargenomen, enkel verschillende algemeen voorkomende muizen en ratten.
2	Er zijn geen marterachtigen waargenomen. Er zijn vooral verschillende algemeen voorkomende muizen en ratten vastgelegd. Daarnaast zijn er verschillende keren katten vastgelegd en één keer een egel.
3	Er zijn geen marterachtigen waargenomen. Er zijn vooral verschillende algemeen voorkomende muizen en ratten vastgelegd. Daarnaast zijn er verschillende keren katten vastgelegd.
4	Er zijn geen marterachtigen waargenomen. Er zijn vooral verschillende algemeen voorkomende muizen en ratten vastgelegd. Daarnaast zijn er verschillende keren katten vastgelegd.
5	Er zijn geen marterachtigen waargenomen. Op deze camera zijn vaak katten vastgelegd en bestaan de waarnemingen verder uit verschillende algemeen voorkomende muizen.
6	Er zijn geen marterachtigen waargenomen, wel een kat en een aantal muizen. Het aantal waarnemingen van soorten lag op deze locatie een stuk lager dan op de andere locaties. Mogelijk is dit veroorzaakt doordat de locatie sterk is verstoord doordat op een perceel er vlak naast (onverwacht) graafwerkzaamheden hebben plaatsgevonden tijdens het onderzoek.
7	Er zijn geen marterachtigen waargenomen, alleen verschillende algemeen voorkomende muizen.
8	Er zijn geen marterachtigen waargenomen, alleen verschillende algemeen voorkomende muizen en een kat.

3.2 Potentieel jaarrond beschermde nesten

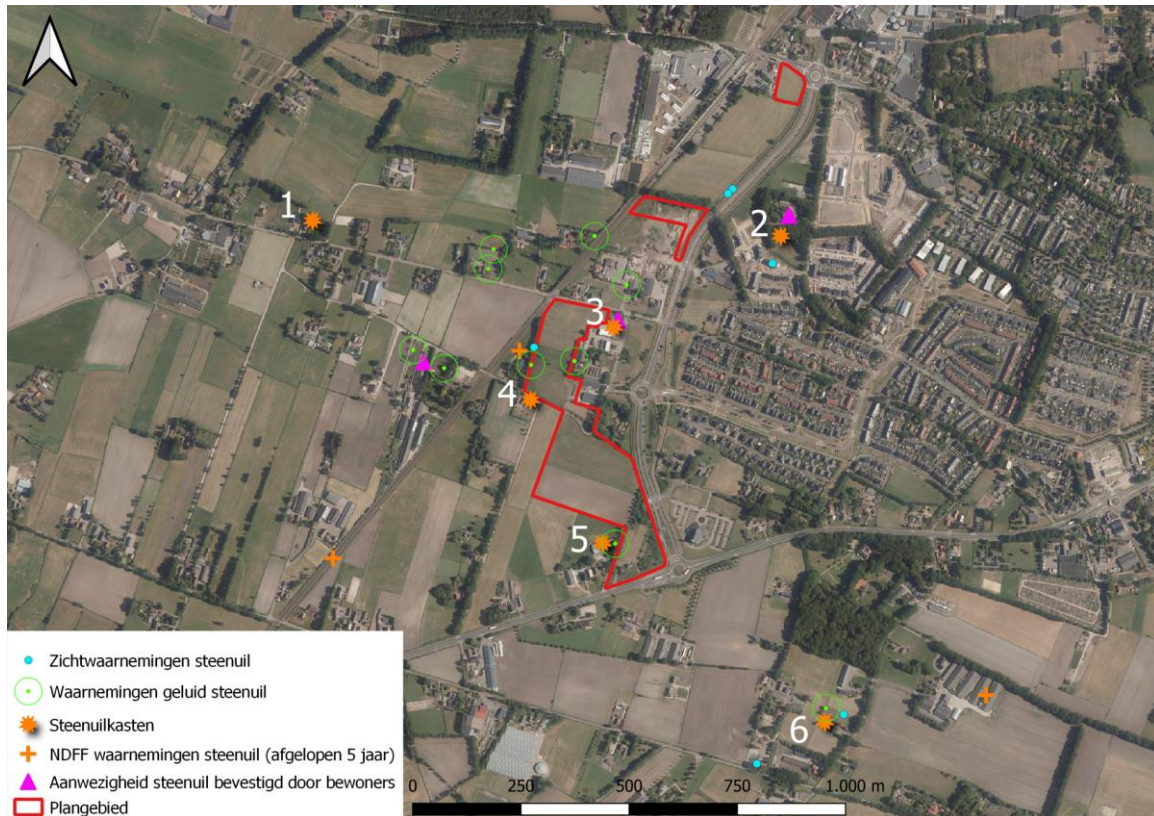
Tijdens de vier veldbezoeken is geen enkele activiteit in of nabij de nesten waargenomen van vogels met een jaarrond beschermd nest. Ook was het nest niet in gebruik door algemeen voorkomende broedvogels.

3.3 Steenuil

Tijdens de drie veldbezoeken van het onderzoek naar steenuil en de veldbezoeken van de overige soortenonderzoeken zijn op verschillende plaatsen waarnemingen van steenuil gedaan en bevestigd. Het betreft zicht- en geluidswaarnemingen en gesprekken met omwonenden die de aanwezigheid van steenuil bevestigden. Daarnaast zijn er een drietal waarnemingen op basis van het nationale database flora en fauna (NDFF) in de afgelopen vijf jaar bekend. De respons van steenuil op het afspelen van de baltsroep van steenuil in het gebied tijdens alle veldbezoeken was vrij laag. Dit duidt er op dat er geen hoge dichtheid aan steenuilen in het gebied aanwezig is. Voor nestkasten 2 en 5 is tijdens het onderzoek aangetoond dat deze gebruikt worden door steenuil. Bij nestkast 3 is tijdens de veldbezoeken geen activiteit van steenuil

waargenomen. De bewoners van de locatie geven echter aan dat de steenuilen geen gebruik maken van de nestkast, maar van een opening onder een losliggende dakpan aan de rand van het dak. Bij locatie 3 bevindt zich dus wel een nestkast. Nestkast 4 wordt niet gebruikt door steenuil en nestkasten 1 en 6 zijn niet nader onderzocht vanwege de ligging ver van het plangebied. Bij locatie 6 geven de bewoners echter wel aan dat de nestkast gebruikt wordt door steenuil. Het overzicht van alle waarnemingen is weergegeven in afbeelding 3.1.

Afbeelding 3.1 Overzicht waarnemingen steenuil.

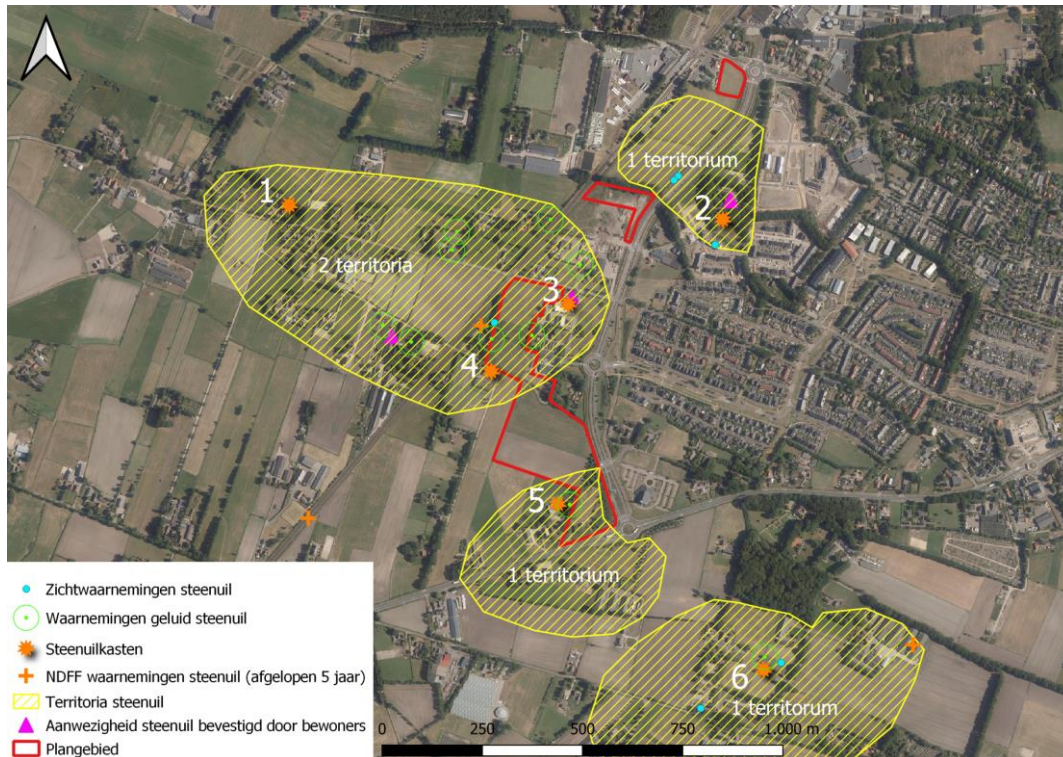

Een territorium van een steenuil bestaat over het algemeen uit een gebied binnen straal van 300 meter rond de nestplaats (BIJ12, 2017). Dit gebied betreft de (functionele) leefomgeving van de steenuil en wordt ook wel homerange genoemd. Dit gebied ziet er als volgt uit (BIJ12, 2017):

- een open tot halfopen landschap met een afwisselend korte en verruigde vegetatie;
- erven met bebouwing, beplanting, tuinen, moestuinen en weilandjes met (hobby)vee;
- voldoende nestplaatsen in boomholten, nestkasten of nauwe ruimten in gebouwen, bijvoorbeeld tussen de dakbedekking en het beschot;
- een gevarieerd aanbod van prooien zoals muizen, regenwormen en insecten;
- voldoende zit- en uitkijkposten om te foerageren en om te rusten;
- geen verstoring en versnippering door grote wegen;
- geen gebruik van insecticiden of andere pesticiden in het territorium of in de directe omgeving.

Omdat het leefgebied van de steenuil zo klein is, kan een klein oppervlakteverlies van het leefgebied al een groot negatief effect hebben op de geschiktheid van het totale leefgebied. Op basis van de waarnemingen van steenuil, de gebiedskenmerken en expert judgement zijn er vier territoria van steenuil aan te wijzen in en nabij het plangebied. Daarnaast is er een territorium vastgesteld een stukje ten zuidoosten van het plangebied. In afbeelding 3.2 zijn de territoria van steenuil globaal weergegeven.

Afbeelding 3.2 Territoria steenuil op basis van de waarnemingen van steenuil

Op basis van deze territoria gaat er circa 6,5 hectare aan functioneel leefgebied van steenuil verloren als gevolg van de realisatie van het bedrijventerrein. In afbeelding 3.3 is het deel van het leefgebied dat verloren gaat globaal weergegeven.

Afbeelding 3.3 Oppervlakte aan leefgebied van steenuil dat ongeveer verloren gaat.

Alleen voor nestlocatie 3 heeft dit naar verwachting tot gevolg dat deze ongeschikt wordt voor steenuil. Voor de overige in gebruik zijnde nestkasten geldt dat er weliswaar een stukje van het leefgebied verloren gaat, maar dat er nog steeds ruim voldoende leefgebied aanwezig blijft. Voor deze territoria geldt in de huidige situatie al dat het geschikt leefgebied zich vooral buiten het plangebied bevindt. Zo maakt de steenuil bij locatie 2 vooral gebruik van de omgeving van de boerderij 'Rimpeler' en het gebied ten noorden van de houtwal met hop-over. En spreidt het leefgebied bij locatie 5 zich vooral uit richting het zuiden en westen. Het gebied ten noorden van deze locatie is te open.

3.4 Vleermuizen

Veldbezoek 1, 7 juni 2022

Tijdens het veldbezoek zijn verspreid door het plangebied diverse waarnemingen van vleermuizen gedaan. Het gaat om waarnemingen van rosse vleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

Alleen de houtwal bij de weg Henslare met de hop-over wordt gebruikt als vliegroute door verschillende soorten vleermuizen (zie afbeelding 3.3). Hier werden tijdens het veldbezoek zeven á acht gewone dwergvleermuizen waargenomen die van oost naar west over de hop over vlogen. Verder zijn er geen vliegroutes vastgelegd. Her en der waren door het plangebied met name gewone dwergvleermuizen actief aan het foerageren in kleine aantallen. Zie bijlage I voor de veldwerkmemo (van Lars Sluiter) en bijbehorend veldwerkverslag (van Hans Scheringa).

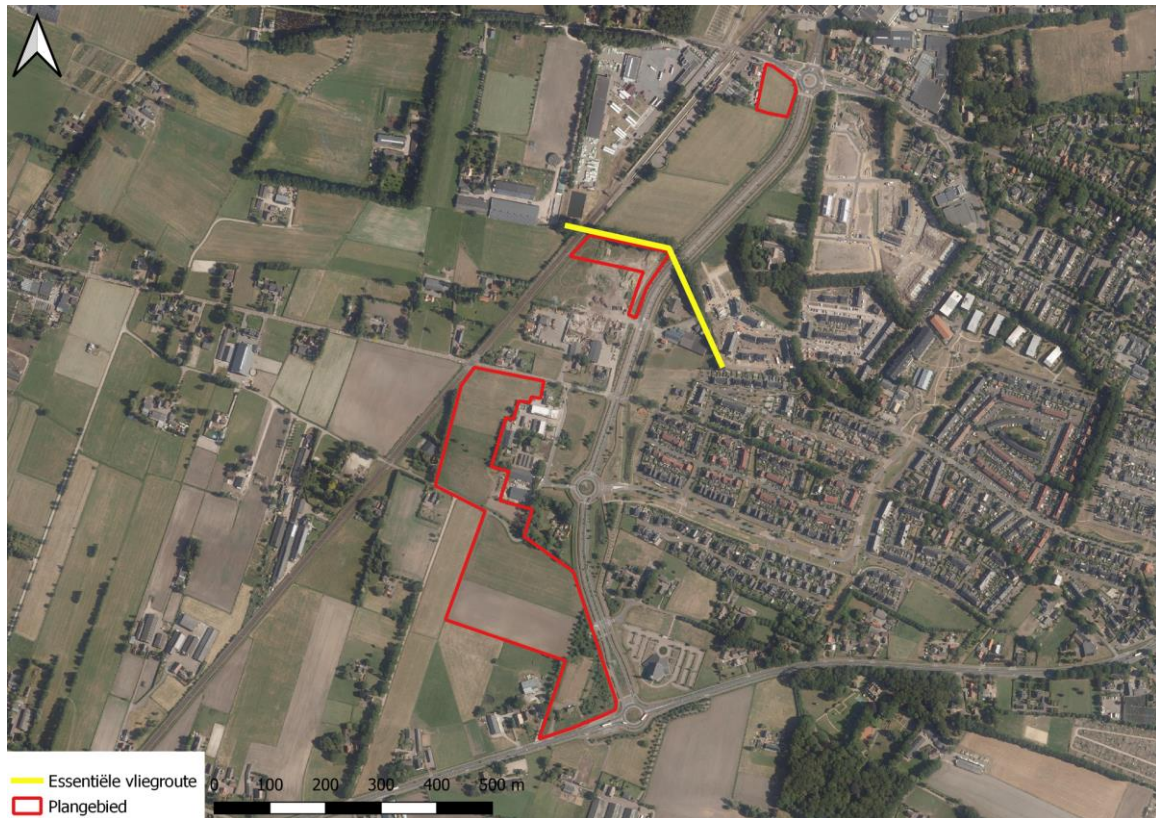
Veldbezoek 2, 8 augustus 2022

Ook tijdens dit tweede veldbezoek zijn verspreid door het plangebied diverse waarnemingen van vleermuizen gedaan. Het gaat om waarnemingen van gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis. Bij de boerderij 'Rimpeler' zijn minimaal drie jagende laagvliegers, een gewone grootoorvleermuis en enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het aantal waargenomen vleermuizen lag een stuk hoger dan bij het eerste veldbezoek.

Opnieuw gold dat alleen de houtwal bij de weg Henslare met hop-over wordt gebruikt als vliegroute door verschillende soorten vleermuizen (zie afbeelding 3.3). Met tussenpozen kwamen er circa vier á vijf gewone dwergvleermuizen overvliegen. Verder zijn er opnieuw geen vliegroutes vastgesteld. Daarnaast zijn er weliswaar her en der vleermuizen aan het foerageren, maar is er geen sprake van een (essentieel) foerageergebied binnen het plangebied. Zie bijlage II voor de veldwerkmemo (van vleermuisonderzoeker Lars Sluiter) en bijbehorend veldwerkverslag (van vleermuisonderzoeker Hans Scheringa).

Samenvattend is alleen de houtwal bij de weg Henslare met hop-over een essentiële vliegroute. Dit is namelijk de enige vliegroute vanaf de boerderij 'Rimpeler' en de nieuwbouwwijk, naar het agrarisch gebied ten westen hiervan. Daarbij zijn hier tijdens beide veldbezoeken redelijke aantallen (zeven á acht bij het eerste bezoek en vier á vijf bij het tweede bezoek) gewone dwergvleermuizen waargenomen die gebruikmaken van de vliegroute.

Afbeelding 3.4 Resultaat vleermuisonderzoek

CONCLUSIE

4.1 Marterachtigen

Op basis van dit soortgericht onderzoek is vastgesteld dat het plangebied geen onderdeel is van (essentieel) leefgebied van kleine marterachtigen. Op geen van de cameravallen is een marterachtige vastgelegd.

De voorgenomen werkzaamheden in het kader van de realisatie van het bedrijventerrein zorgen niet voor een vernietiging en/of aantasting van (delen van) essentieel leefgebied van kleine marterachtigen (bunzing, wezel, hermelijn) en/of boommarter. Vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming zijn niet nodig. Wel geldt de algemene zorgplicht. In artikel 1.11 lid 1 en lid 2 van de Wet natuurbescherming is de zorgplicht beschreven: 'Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor in het wild levende dieren en hun directe leefomgeving. Eenieder laat handelingen na, waarvan redelijkerwijs te vermoeden is, dat ze nadelig zijn voor in het wild levende dieren. Als dat nalaten in redelijkheid niet gevegd kan worden, dienen de gevolgen van dat handelen voor die dieren zoveel mogelijk voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt te worden'. De zorgplicht geldt altijd.

In het kader van de zorgplicht dient het plangebied voor aanvang van de werkzaamheden op diervriendelijke wijze ongeschikt gemaakt te worden door gefaseerd en in één richting het terrein kaal te maken. Rondom het plangebied zijn voldoende alternatieve leefgebieden waar eventueel aanwezige dieren dan naartoe kunnen vluchten. Daarnaast dienen ook de voor andere soorten in de quickscan flora en fauna1 voor het plangebied voorgeschreven maatregelen in acht te worden genomen.

4.2 Potentieel jaarrond beschermde nesten

De vogelnesten in de houtwal nabij het plangebied zijn niet in gebruik. Tijdens geen van de veldbezoeken zijn vogels in of nabij het nest waargenomen of zijn sporen die wijzen op het in gebruik zijn van de nesten waargenomen. De nesten hebben derhalve geen jaarrond beschermde status.

Wel geldt natuurlijk in het algemeen voor aanwezige broedvogels dat werkzaamheden tijdens het broedseizoen (globaal van 15 maart tot 15 juli) voor verstoring kunnen zorgen door trillingen of geluid. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat opzettelijk verstoren in het broedseizoen (individuen, nesten of eieren) verboden is volgens de Wnb. Het verkrijgen van ontheffing voor het verstoren van broedvogels is meestal niet mogelijk. De effecten op vogels en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb zijn namelijk gemakkelijk te voorkomen, te weten door in principe drie mogelijkheden:

- buiten het broedseizoen werken, dit met het risico dat sommige vogels tot in september kunnen broeden;
- de werkzaamheden vlak voor het broedseizoen inzetten en dan continu doorwerken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt;
- het plangebied voor het broedseizoen ongeschikt maken voor broedvogels.

4.3 Steenuil

Op basis van het soortgericht onderzoek zijn er vier territoria van steenuil vastgesteld in en nabij het plangebied. Daarnaast is er een territorium vastgesteld een stukje ten zuidoosten van het plangebied. Voor één nestlocatie geldt dat deze ongeschikt wordt als gevolg van de werkzaamheden. Voor de overige locaties geldt dat er weliswaar een klein deel van het functioneel leefgebied verdwijnt, maar dit zorgt er niet voor dat de steenuil onvoldoende leefgebied behoudt en de nestlocatie ongeschikt wordt.

Door de voorgenomen ingreep zal de nestlocatie die ongeschikt wordt zelf niet worden aangetast (deze wordt niet verwijderd). Artikel 3.1 lid 2 (verbod op het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten en rustplaatsen, of het wegnemen van nesten) en artikel 3.1 lid 4 (verbod op het opzettelijk verstoren van vogels) wordt niet direct overtreden. Bij de steenuil wordt een ingreep in het functioneel leefgebied die ervoor kan zorgen dat een steenuil onvoldoende leefgebied behoudt echter geïnterpreteerd worden als een overtreding van artikel 3.1. Immers voor het duurzaam in stand houden van een nestlocatie is voldoende voedsel binnen een straal van 300 meter noodzakelijk. Omdat in dit geval binnen de homerange een substantieel deel van het leefgebied verloren gaat en de nestlocatie geïsoleerd komt te liggen is het waarschijnlijk dat na verloop van tijd de steenuil zijn territorium zal verlaten. Daardoor is er sprake van overtreding van artikel 3.1 (verbod op het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten en rustplaatsen, of het wegnemen van nesten). Hiervoor dient een ontheffing bij de provincie Gelderland aangevraagd te worden en zal compensatie worden verlangd.

4.4 Vleermuizen

Foerageergebied en vliegroutes

Er zijn geen essentiële foerageergebieden voor vleermuizen binnen het plangebied aanwezig. Wel is er één essentiële vliegroute voor vleermuizen aangetoond. Dit betreft de houtwal met hop-over direct ten noorden van het middelste kleine deel van het plangebied. De overige houtsingels, houtwallen en groenstroken worden wel gebruikt door vleermuizen, maar kunnen niet als essentiële vliegroute bestempeld worden.

De houtwal die als essentiële vliegroute voor vleermuizen fungeert wordt niet verwijderd bij de realisatie van het bedrijventerrein. Een aantasting of vernietiging van essentiële onderdelen van vleermuisleefgebied bij de geplande (sloop)werkzaamheden is daarmee op voorhand uitgesloten. Een overtreding van dit verbod van de Wet natuurbescherming (Wnb artikel 3.5 lid 3) is niet aan de orde.

Wel kan in de uitvoeringsfase van de werkzaamheden sprake zijn van verstoring van de hier aanwezige vleermuizen. Ook het verstoren van vleermuizen betreft een overtreding van de Wet natuurbescherming (Wnb artikel 3.5 lid 2). Verstoring kan echter makkelijk worden voorkomen door de werkzaamheden uit te voeren buiten de periode dat vleermuizen hier actief zijn. Dat wil zeggen dat werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd in de winterperiode (november tot en met februari) of (in de periode maart tot en met oktober) enkel overdag, vanaf een uur na zonsopkomst tot een uur voor zonsondergang. Als verlichting van het werkterrein nodig is dient dit vleermuisvriendelijk te worden opgezet, waarbij in ieder geval lichtverstrooiing naar de essentiële vliegroute wordt beperkt. Hier kan op verschillende manieren invulling aan worden gegeven, bijvoorbeeld door:

- gebruik te maken van vleermuisvriendelijke verlichting (amber kleurig licht van golflengte tussen de 580 en 600 nm);
- het kunstmatig licht enkel daar te richten waar het ook daadwerkelijk nodig is (doelgericht) en dit zo te doen dat deze weg van het foerageergebied of de vliegroute schijnt;
- gebruik te maken van armaturen die het licht door middel van een scherpe bundel één bepaalde kant en weg van het foerageergebied, op richten;
- gebruik te maken van aangepaste armaturen die verstrooiing van licht minimaliseren;
- het aantal lampen, de lichtintensiteit en het gebruik van hoge lichtmasten met veel lichtverstrooiing te beperken;
- voor en na de werkzaamheden het gebruik van kunstverlichting te beperken tot enkel verlichting ter beveiliging van opslagterreinen. Ook hiervoor gelden de bovenvermelde restricties.

Ook in de toekomstige situatie kan er mogelijk verstoring van de essentiële vliegroute plaatsvinden als gevolg van verlichting. Daarom moet ook voor de toekomstige situatie verlichting van de houtwal met hop-over vermeden worden. Als verlichting toch nodig is dan dient dit vleermuisvriendelijk te worden uitgevoerd.

Mits deze mitigerende maatregelen in acht worden genomen, zijn verdere vervolgstappen zoals een ontheffingsaanvraag Wnb niet nodig.

Verblijfplaatsen

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen is niet onderzocht. Omdat er voor de realisatie van het bedrijventerrein geen bebouwing gesloopt wordt of bomen gekapt worden is vernietiging van verblijfplaatsen op voorhand uitgesloten. Vleermuizen die gebruik maken van verblijfplaatsen in (de omgeving van) het plangebied kunnen wel als gevolg van de werkzaamheden worden verstoord. In de huidige situatie is reeds sprake van verstoring als gevolg van de autowegen, agrarische activiteiten en vrachtwagens en graafmachines. Bij een dergelijke, regelmatige en met een zekere frequentie optredende verstoring treedt vaak gewenning op. Van soorten die zich, ondanks deze sterke verstoring, hebben gevestigd in het onderzoeksgebied kan dan ook worden aangenomen dat deze tot op zekere hoogte gewend zijn aan verstoring door geluid en trillingen en zich hier mogelijk op hebben aangepast. Negatieve effecten op deze soorten als gevolg van een beperkte (en tevens tijdelijke) bijkomende geluidsverstoring zijn uit te sluiten.

Deze redenering gaat echter niet op voor werkzaamheden die (plotse) sterke trillingen veroorzaken, bij het heien of intrillen van funderingspalen. Als gevolg van heiwerkzaamheden kan tot op een afstand van 1.500 m verstoring optreden door geluid. De (geluid)verstoringssafstand bij intrillen is over het algemeen kleiner, en heeft in vergelijkbare situaties geleid tot een (geluids-)verstoringsscontour van 300 m rondom de trillingsbron. De omvang van de verstoringsscontour is echter in hoge mate afhankelijk van het vermogen van het ingezette materieel, de bodemgesteldheid en het omliggende landschap. Een geluidsonderzoek is nodig om deze contouren nauwkeuriger te bepalen. Het verstoren van (in de verblijfplaats aanwezige) vleermuizen vormt een overtreding van de Wnb. Om verstoring uit te kunnen sluiten dient daarom zonder (plotse) sterke trillingen te worden gewerkt (niet heien of intrillen). Hierdoor zijn verdere vervolgstappen zoals een ontheffingsaanvraag Wnb niet nodig. Indien dit niet mogelijk is, moet worden onderzocht of er in de woningen en bomen binnen de verstoringsscontour, vanwaar trilling veroorzakende werkzaamheden plaatsvinden, verblijfplaatsen aanwezig zijn. Dit kan aan de hand van een gericht vleermuisonderzoek conform het vleermuisprotocol 2021 voor de soorten gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en bosvleermuis. De watervleermuis wordt niet verwacht vanwege ongeschikt biotoop. De resultaten van het vleermuisonderzoek verschaffen tevens meer duidelijkheid over de te treffen maatregelen tijdens de bouwwerkzaamheden. Indien uit het onderzoek volgt dat er binnen de verstoringsscontour van de werkzaamheden verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, is voor de uitvoering van de trilling veroorzakende werkzaamheden een ontheffing in het kader van de Wnb nodig.

Bijlage(n)

BIJLAGE: VELDWERKMEMO'S VELDBEZOEK 1 VLEERMUISONDERZOEK

Project: P22116	
Ecologen: Hans Kamperman, Hans Scheeringa en Lars Sluiter	Datum 7 juni 2022
Temperatuur: 17 graden (start) tot 13 graden (einde)	Tijd (van – tot): 21:25 – 00:25 (zon onder 21:52)
Wind: weinig (ca. 1 Bft)	Bewolking: half bewolkt
Neerslag: Geen	Apparatuur: Batlogger M, D240X Bat Detector, Echo Meter Touch Pro 2, verrekijker en camera

Geschikt weer, droog, voldoende warm en weinig wind.

Methode: Hans Scheeringa heeft het noordelijke deel onderzocht waar onder andere een hop-over voor vleermuizen aanwezig is. Hans Kamperman en Lars Sluiter hebben het veldwerk in het midden en zuiden van het plangebied uitgevoerd. Alle ecologen hebben opnameapparatuur bij zich. De politie is vooraf op de hoogte gesteld van het veldbezoek voor het vleermuizenonderzoek.

Resultaten vleermuizen (zie ook figuur volgend pagina):

Eerste rosse vleermuis (RV) om circa 22:10 gehoord en gezien hoog overvliegend, later meerdere op diverse locaties, geen duidelijke vliegroute, geen binding met het plangebied.

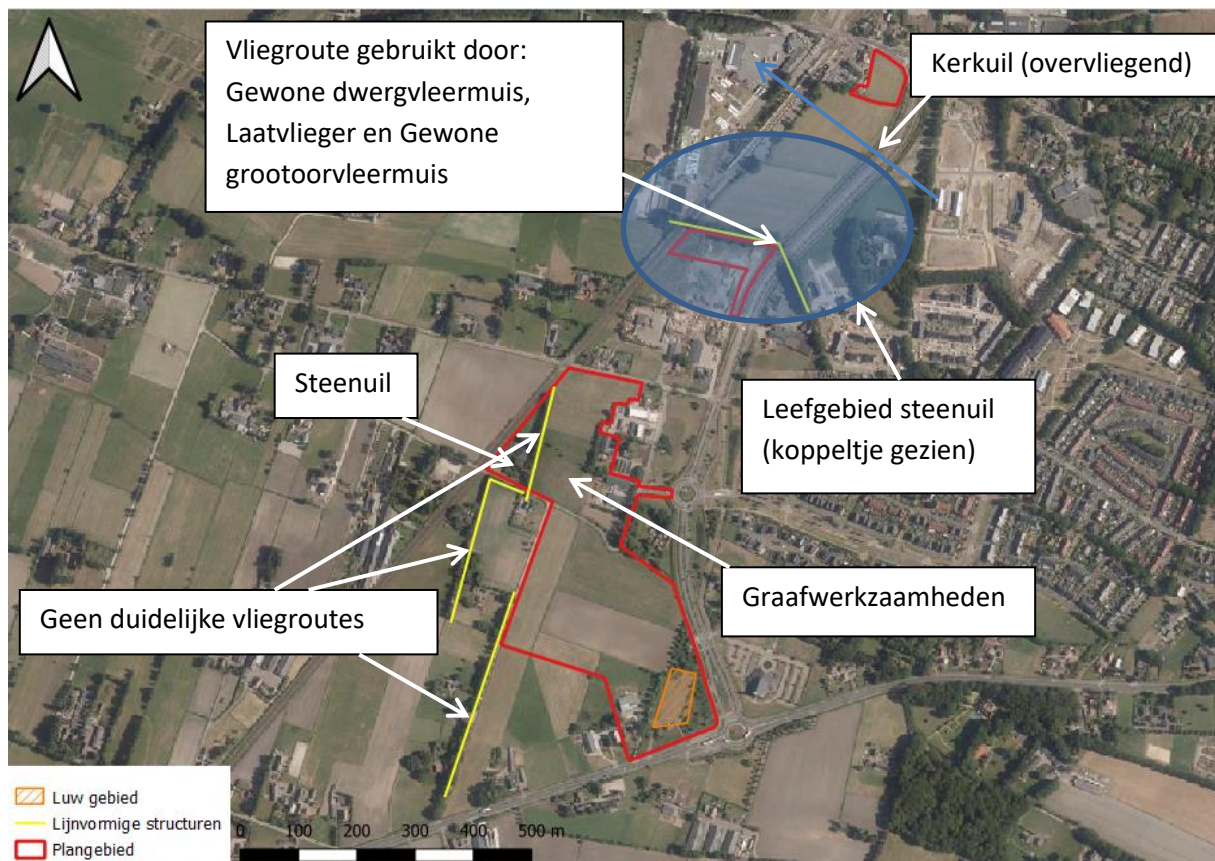
Later op veel verschillende locaties gewone dwergvleermuizen (GD) en af en toe een ruige dwergvleermuis (RD) en laatvlieger (LV). Hans Scheeringa heeft ook enkele gewone grootoorvleermuizen (GG) gehoord ter hoogte van de hop-over voor vleermuizen bij de weg Henslare (zie veldwerkverslag Hans Scheeringa, d.d. 8-6-2022).

In het midden en zuiden van het plangebied zijn geen duidelijke vliegroutes waargenomen. Wel waren er her en der met name GD actief aan het foerageren in kleine aantallen en af en toe ook een RD of een RV. In het noorden is bij de houtwal en hop-over bij de weg Henslare sprake van een vliegroute. Minimaal 7 GD vlogen van oost naar west (vanaf de bebouwde kom naar het meer open gebied). Een lantaarnpaal in het midden van de hop-over lijkt geen belemmering qua lichtverstoring. Bij de vliegroute zijn ook GG, RV en de LV gehoord.

Resultaten overige soorten:

Rond 22:15 en later waren regelmatig steenuilen aanwezig (2 stuks) in het weiland aan de westzijde van de Henslare nabij de houtwal. Ze vlogen heen en weer tussen de bomen rondom de Rimpeler en de houtwal. De diverse houten palen langs het weiland aan de westzijde van de Henslare werden door de steenuilen gebruikt als uitkijkpost. Rond 22:46 vloog een kerkuil over de weilanden richting het NS-station. Ook bij de Bijsterenseweg nr. 18 is de steenuil gehoord. Nabij de fietsenstalling van het NS-station is een egel waargenomen. In de weilanden in het zuidelijk deel zijn enkele hazen waargenomen. Ten noorden van de Bijsterenseweg (zie figuur en foto's hieronder) is men reeds begonnen met graafwerkzaamheden.

Samenvattend: De houtwal bij de weg Henslare met de hop-over wordt gebruikt als vliegroute door verschillende soorten vleermuizen. Dit is ook de locatie waar een (nieuw) leefgebied van de steenuil is vastgesteld. Een volgend bezoek wordt in augustus uitgevoerd.

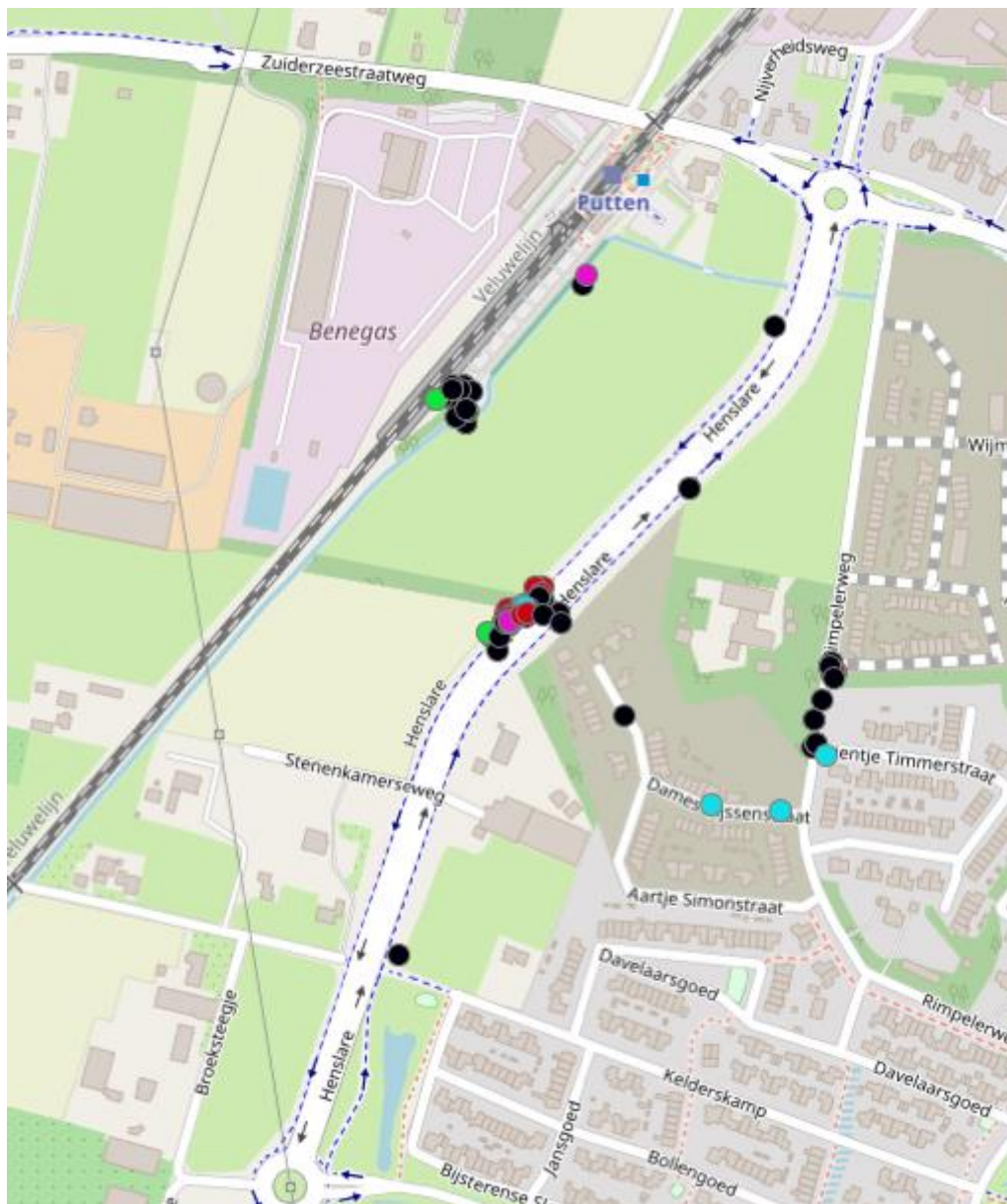
Veldwerkverslag

Datum : 8-6-2022

Projectnr: A220012

Adres/plangebied	Henslare e.o. te Putten
Uitgevoerd door	Hans Scheeringa op 7-6-2022
Weersomstandigheden	15-18 °C, half bewolkt, windstil, halve maan
Geplande ingrepen	Nieuw bestemmingsplan
Omgeving plangebied	agrarijsch / woonwijken / NS station / houtwal / hop-over / provinciale weg

Waarnemingen vleermuizen

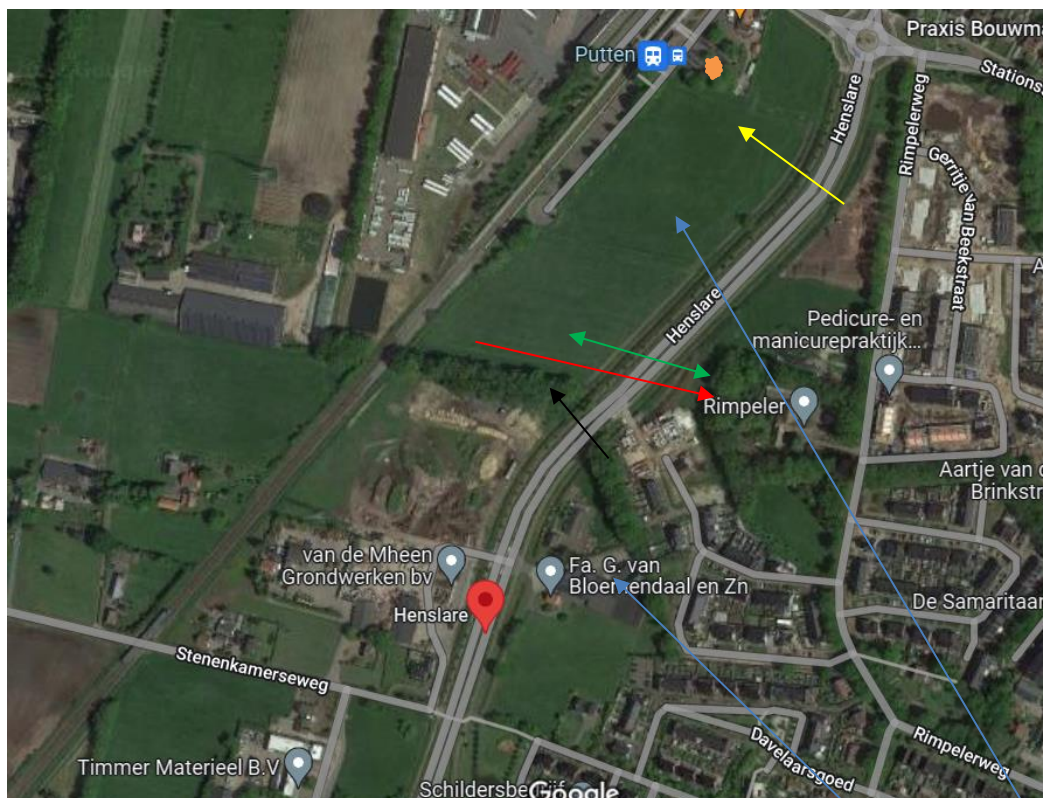
Zwart = gewone dwergvleermuis
Blauw = ruige dwergvleermuis
Rood = rosse vleermuis
Groen = laatvlieger
Paars = gewone grootoorvleermuis

Overige waarnemingen/opmerkingen/bijzonderheden/aandachtspunten

Bij de hop-over voor vleermuizen over de Henslare zijn tussen 22:08 en 22:15 de eerste waarnemingen gedaan van de rosse vleermuis. Het betroffen hoog vliegende rosse vleermuizen waarvan 4 exemplaren van west naar oost vlogen (onderstaand de rode pijl) en één rosse van oost naar west. Vanaf ongeveer 22:16 kwamen er met tussenpozen circa 7 á 8 gewone dwergvleermuizen over de hop-over gevlogen van oost naar west (onderstaand de zwarte pijl). Later werd er met name gefoerageerd. Rond 22:34 kwam de eerste laatvlieger langs gevlogen van west naar oost.

Rond 20:15 en later waren regelmatig steenuilen aanwezig (2 stuks) in het weiland aan de westzijde van de Henslare nabij de houtwal. Ze vlogen regelmatig heen en weer tussen de bomen rondom de Rimpeler en de houtwal (onderstaand de groene pijl). De diverse houten palen in het weiland aan de westzijde van de Henslare werden door de steenuilen gebruikt als uitkijkpost (zie onderstaande foto). Rond 22:46 vloog een kerkuil over de weilanden richting het NS-station (onderstaand de gele pijl). Nabij de fietsenstalling van het NS-station is een egel waargenomen (onderstaand de oranje aangegeven).

Verdere waarnemingen: scholeksters, Kievieten en diverse (huis)katten.

De jonge eiken langs de Henslare werden (nog) niet gebruikt door de vleermuizen om te foerageren.

BIJLAGE: VELDWERKMEMO'S VELDBEZOEK 2 VLEERMUISONDERZOEK

Project: P22116	
Ecologen: Hans Kamperman, Hans Scheeringa en Lars Sluiter	Datum 8 augustus 2022
Temperatuur: 22 graden (start) tot 18 graden (einde)	Tijd (van – tot): 20:45 – 23:55 (zon onder 21:14)
Wind: weinig (ca. 1-2 Bft)	Bewolking: onbewolkt
Neerslag: Geen	Apparatuur: Batlogger M, D240X Bat Detector, Echo Meter Touch Pro 2

Geschikt weer, droog, voldoende warm en weinig wind.

Methode: Hans Scheeringa heeft het noordelijke deel onderzocht waar onder andere een hop-over voor vleermuizen aanwezig is. Hans Kamperman (W+B) en Lars Sluiter hebben het veldwerk in het midden en zuiden van het plangebied uitgevoerd en ook een bezoek gebracht aan de boerderij 'Rimpeler', ten oosten van de hop-over. Alle ecologen hadden opnameapparatuur bij zich.

Resultaten vleermuizen (zie ook figuur volgende pagina):

De eerste gewone dwergvleermuis (GD) is om circa 22:10 gehoord en gezien, later zijn meerdere GD op diverse locaties waargenomen. Later verschenen op veel verschillende plekken ook Laatzvliegers (LV), Rosse vleermuizen (RV) en af en toe een ruige dwergvleermuis (RD) en gewone grootoorvleermuis (GG). Hans Scheeringa heeft naast meer algemene soorten ook een enkele gewone grootoorvleermuis (GG) gehoord, ter hoogte van de houtwal met hop-over voor vleermuizen bij de weg Henslare (zie veldwerkverslag Hans Scheeringa d.d. 8-8-2022).

In het midden en zuiden van het plangebied zijn geen duidelijke vliegroutes waargenomen. Wel waren met name GD her en der in kleine aantallen aan het foerageren. Af en toe is een voorbijvliegende RD, LV, GG of RV waargenomen. In het noorden bij de houtwal en hop-over bij de weg Henslare is sprake van een duidelijke vliegroute. Een lantaarnpaal in het midden van de hop-over lijkt geen belemmering qua lichtverstoring. Bij de vliegroute zijn ook GG, RD en de LV gehoord. Bij de boerderij 'Rimpeler' zijn minimaal 3 jagende LV, een GG en enkele GD waargenomen. Ook zijn, zowel bij de boerderij 'Rimpeler' als bij de vliegroute waar Hans Scheeringa heeft gestaan, steenuilen gehoord. Het betreft het koppeltje steenuilen dat bij de boerderij een steenuilenkast gebruikt als nestlocatie. Zowel het erf van de boerderij als de houtwal en omliggende weilanden maken onderdeel uit van het leefgebied van de steenuil (zie kaartje).

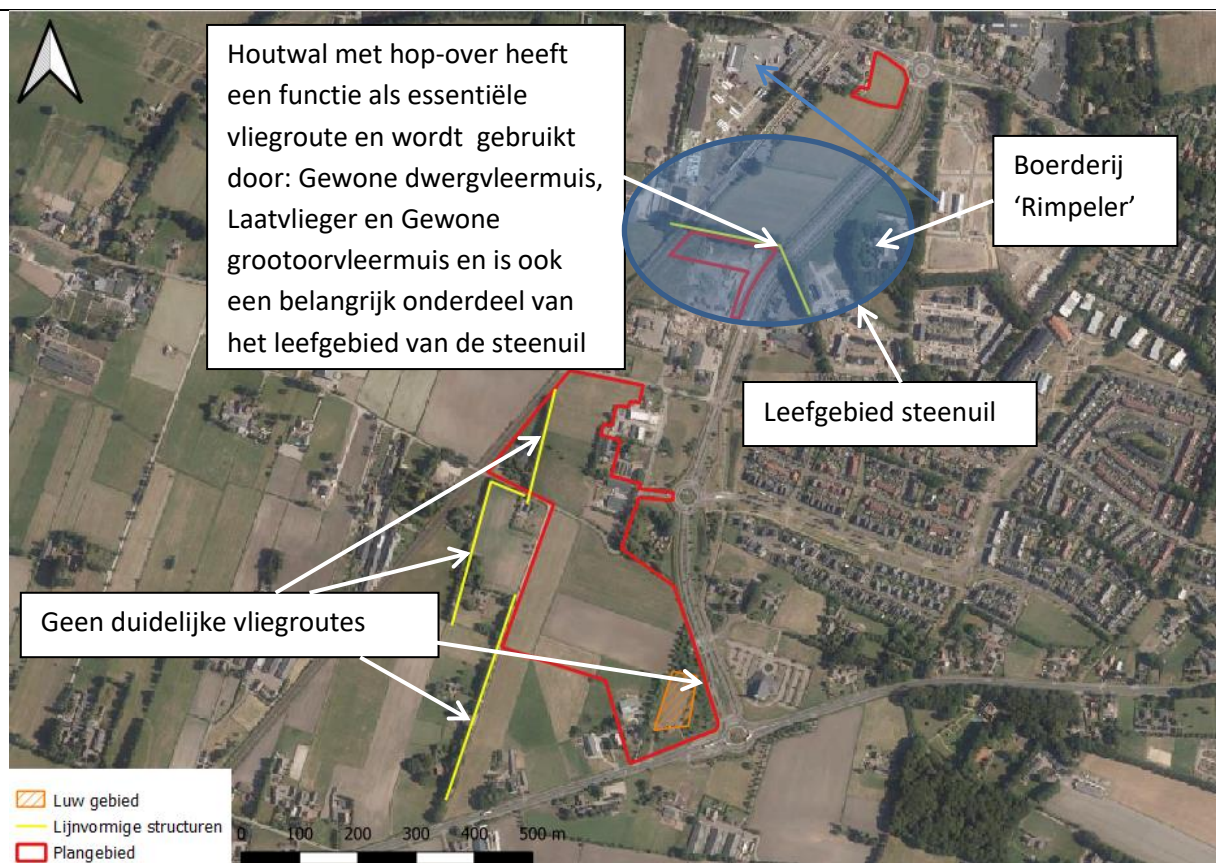
De bewoners van de boerderij geven aan soms vleermuizen achter de luiken tegen te komen. Het gaat hier vermoedelijk om GD. Verder geven zij aan in de afgelopen jaren geen grote aantallen vleermuizen te hebben waargenomen (geen kolonie). Bij de oudere bomen rondom de boerderij zijn geen baltsende RV of andere soorten vleermuizen gehoord. Ook in de rest van het plangebied zijn geen baltsende vleermuizen gehoord. Opvallend is dat verspreid over het plangebied veel meer vleermuizen zijn waargenomen, dan bij het bezoek op 7 juni 2022. Zo is de lastig waar te nemen GG op ten minste 4 locaties verspreid over het plangebied aangetroffen en zijn ook de LV en RV op veel meer locaties gehoord.

Samenvattend is alleen de houtwal met hop-over ten westen van de boerderij een essentiële vliegroute voor vleermuizen. De overige houtsingels, houtwallen en groenstroken worden wel gebruikt door vleermuizen, maar kunnen niet als essentiële vliegroute bestempeld worden. Geadviseerd wordt alle houtwallen en groenstroken te behouden en een toename van licht(verstoring) te voorkomen.

Resultaten overige soorten:

Rond 22:15 uur en daarna waren regelmatig steenuilen aanwezig (2 stuks) in het weiland aan de westzijde van de Henslare nabij de houtwal. Ze vlogen heen en weer tussen de bomen rondom de Rimpeler en de houtwal.

Samenvattend: De houtwal en hop-over bij de weg Henslare wordt gebruikt als essentiële vliegroute door verschillende soorten vleermuizen. Dit is ook de locatie waar een (nieuw) leefgebied van de steenuil is vastgesteld. Verder komen verspreid over het plangebied vijf soorten vleermuizen voor: De laatvlieger, de rosse vleermuis, de ruige dwergvleermuis, de gewone dwergvleermuis en de gewone grootoorvleermuis.

Veldwerkverslag

Datum : 8-8-2022

Projectnr: A220012

Adres/plangebied	Henslare e.o. te Putten
Uitgevoerd door	Hans Scheeringa op 8-8-2022
Weersomstandigheden	22-19 °C, helder, windstil, bijna volle maan
Geplande ingrepen	Nieuw bestemmingsplan
Omgeving plangebied	agrarisch / woonwijken / NS station / houtwal / hop-over / provinciale weg

Waarnemingen vleermuizen

Licht blauw = gewone dwergvleermuis

Groen = ruige dwergvleermuis

Rood = rosse vleermuis

Oranje = laatvlieger

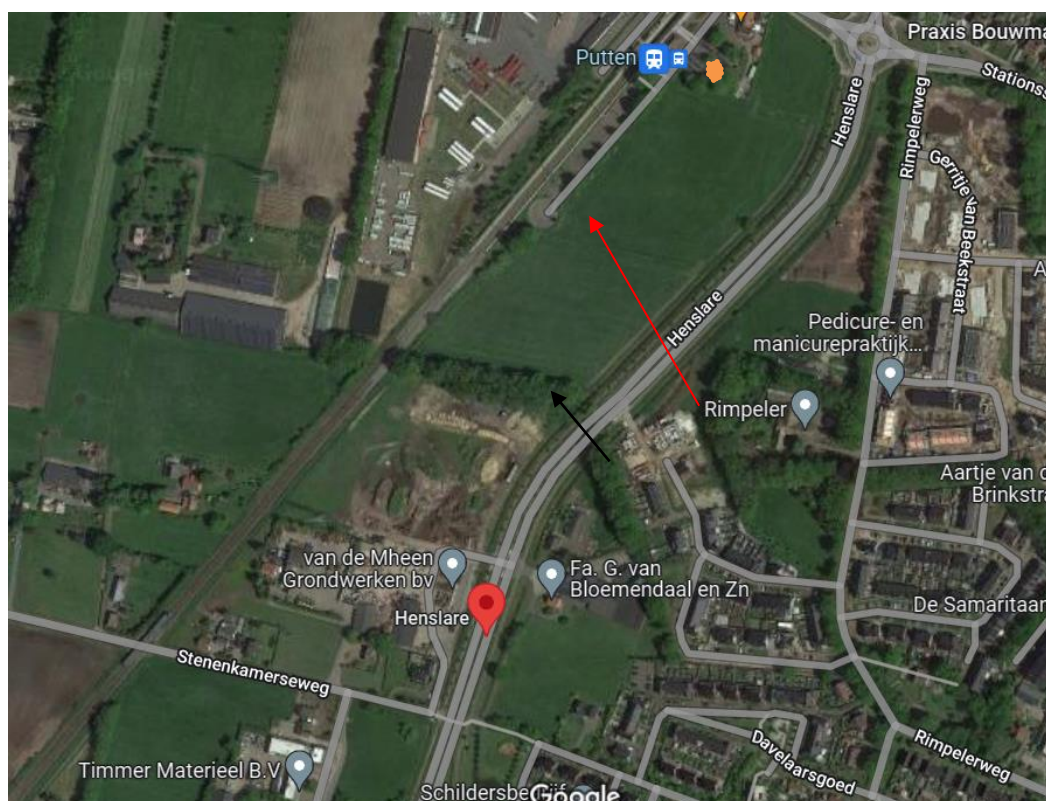
Roze = gewone grootoorvleermuis

Overige waarnemingen/opmerkingen/bijzonderheden/aandachtspunten

Rond 21:40 is, bij de hop-over voor vleermuizen over de Henslare, de eerste waarnemingen gedaan van de rosse vleermuis. Het betrof in ieder geval één hoog vliegende rosse vleermuis welke van west naar oost vloog (onderstaand de rode pijl) de andere rosse niet waargenomen. Vanaf ongeveer 21:34 kwamen er met tussenpozen circa 4 á 5 gewone dwergvleermuizen over de hop-over gevlogen van oost naar west (onderstaand de zwarte pijl), later op de avond zijn rondom de hop-over met name foeragerden gewone dwergvleermuizen, af en toe een ruige dwergvleermuis, enkele gewone grootoorvleermuizen en laatvliegers waargenomen.

Vanaf circa 21:45 regelmatig roepende steenuilen gehoord (niet gezien), waarbij het geluid afkomstig was van de Rimpeler. De diverse houten palen in het weiland aan de westzijde van de Henslare waren aan het zicht onttrokken door de circa 2,0 meter brede (en hogere) aanwezige groenstrook (ingezaaid met kruidenrijk mengsel, waaronder zonne- en korenbloemen) tussen de Henslare en het weiland). Het weiland werd begraasd door circa 10 stuks jonge koeien.

Verdere waarnemingen: (huis)kat, 2 konijnen in het weiland langs de houtwal (westzijde). Tevens waren er relatief veel krekels aanwezig in de bermen van de Henslare.

